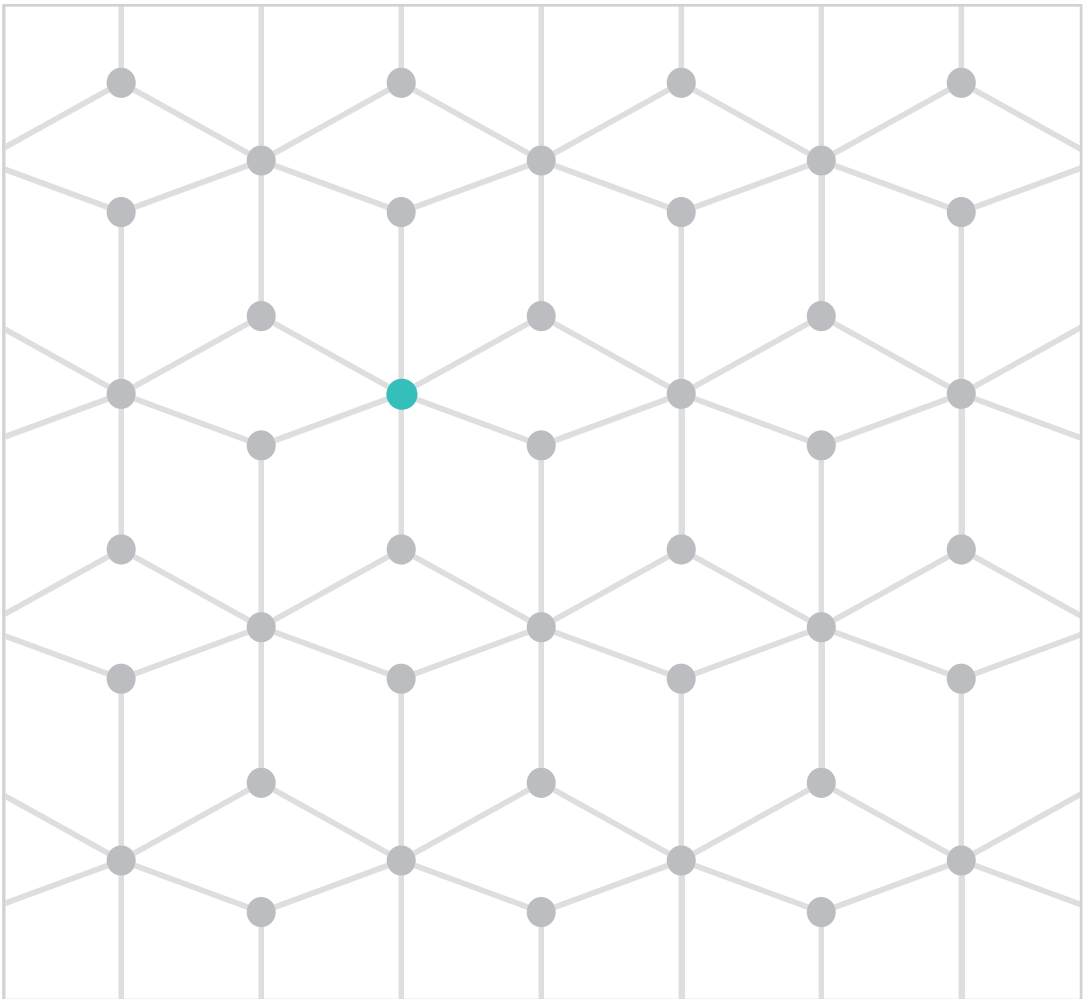

Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Analyse av to av Udirs brukerundersøkelser skoleåret 2022/23

Thomas Dahl og Christian Wendelborg

Mangfold og inkludering

Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Analyse av to av Udlirs brukerundersøkelser
skoleåret 2022/23

Thomas Dahl og Christian Wendelborg

Samfunnsforskning AS

Postadresse: NTNU Dragvoll, 7491 Trondheim

Besøksadresse: Dragvoll allé 38 B

Telefon: 91 89 77 27

E-post: kontakt@samforsk.no

Web.: www.samforsk.no

Foretaksnr. NO 986 243 836

NTNU Samfunnsforskning AS

Mangfold og inkludering

Oktober 2023

ISBN 978-82-7570-735-0 (web)

Forord

Denne rapporten er en av flere rapporter som omhandler Utdanningsdirektoratets brukerundersøkelser. Foreliggende rapport er en analyse av resultatene fra Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen skoleåret 2022/23. Resultatene fra årets undersøkelser sammenlignes med tidligere års undersøkelser der det er mulig.

Oppdragsgiver er Utdanningsdirektoratet. Vi vil i den forbindelse gjerne takke Dina Dalaaker fra Utdanningsdirektoratet for godt samarbeid. Vi vil også takke Jens-Petter Farnes ved Conexus som har gjort dataene fra Elevundersøkelsen tilgjengelige for NTNU Samfunnsforskning til rett tid.

Trondheim, oktober 2023

Prosjektleder

Christian Wendelborg

Innhold

FORORD	iii
FIGURLISTE	v
TABELLER	vi
SAMMENDRAG	vii
1. Introduksjon	1
1.1 Om analysemetodene som benyttes	2
2. Lærerundersøkelsen	5
2.1 Metode og datagrunnlag	5
2.1.1 Datagrunnlag	5
2.1.2 Representativitet	6
2.1.3 Variabler og indekser	7
2.2 Resultater	10
2.2.1 Resultater, Lærerundersøkelsen 2022	10
2.2.2 Utvikling over tid	16
2.2.3 Grafisk framstilling av utvikling over tid	17
2.3 Oppsummering	20
3. Foreldreundersøkelsen	22
3.1 Metode og datagrunnlag	22
3.1.1 Datagrunnlag	22
3.1.2 Representativitet	24
3.1.3 Variabler og indekser	25
3.2 Resultater	29
3.2.1 Resultater, Foreldreundersøkelsen 2022	29
3.2.2 Utvikling over tid	35
3.3 Oppsummering	36
LITTERATUR	37

Figurliste

Figur 2.1	Histogram for indeksen «Fysiske forhold», skolenivå.	13
Figur 2.2	Histogram for indeksen «Mobbing», skolenivå.	14
Figur 2.3	Histogram for indeksen «Krenkelseser», skolenivå.	14
Figur 2.4	Histogram for indeksen «Ledelse», skolenivå.	15
Figur 2.5	Utvikling av «Trivsel», skoleslag.	17
Figur 2.6	Utvikling av «Motivasjon», skoleslag.	18
Figur 2.7	Utvikling av «Lærer støtte», skoleslag.	18
Figur 2.8	Utvikling av «Læringskultur», skoleslag.	19
Figur 2.9	Utvikling av «Mobbing», skoleslag. Merk at høy skår betyr liten grad av mobbing.	19
Figur 2.10	Utvikling av «Krenkelseser», skoleslag. Merk at høy skår betyr liten grad av krenkelseser.	20

Tabeller

Tabell 1.1	Bruk av Cohens d i denne rapporten som mål på forskjeller	2
Tabell 2.1	Antall lærere som har svart på Lærerundersøkelsen og antall skoler som har deltatt.....	6
Tabell 2.2	Alfa for indeksene i undersøkelsen (basert på resultater fra 2022) samt variablene som inngår i indeksen	7
Tabell 2.3	Gjennomsnitt og standardavvik for Lærerundersøkelsen 2022 – lærernivå.....	10
Tabell 2.4	Fishers F for forskjellen mellom skoleslag.....	11
Tabell 2.5	Fishers F for forskjeller mellom indeksene i undersøkelsen (basert på resultater fra 2022). Alle verdier signifikante på 0,001-nivå	12
Tabell 2.6	Pearsons R på skolenivå. Antall observasjoner i parentes	16
Tabell 2.7	Cohens d for forskjellen på skår på indeks i 2014 og 2022	17
Tabell 3.1	Antall svar fordelt på trinn (Foreldreundersøkelsen 2022).....	24
Tabell 3.2	Antall skoler med svar på ulike skolesla	24
Tabell 3.3	Fordeling av foreldrenes svar utfra kommunestørrelse.....	24
Tabell 3.4	Gjennomsnittlig antall svar på Foreldreundersøkelsen per skole	26
Tabell 3.5	Alfaverdien for indekser, Foreldreundersøkelsen 2022	27
Tabell 3.6	Skår, indekser, Foreldreundersøkelsen 2022	31
Tabell 3.7	Andel av varians på skolenivå (småskolen, mellomtrinn og ungdomstrinn).....	33
Tabell 3.8	Andel av variansen fra foreldrenes svar som ligger på skolenivå	34
Tabell 3.9	Regresjonsanalyse av «Motivasjon» som avhengig variabel (R-kvadrat = 0,0002)	35
Tabell 3.10	Håndtering av mobbing (R-kvadrat = 0,002)	35
Tabell 3.11	Vurdering av det fysiske læringsmiljøet (R-kvadrat 0,01)	36
Tabell 3.12	Cohens d for forskjellen på skår på indeks i 2017 og 2022	36

Sammendrag

Denne rapporten er en gjennomgang av resultatene fra Lærerundersøkelsen 2022 og Foreldreundersøkelsen 2022. Vi viser utvikling over tid på variablene som inngår i undersøkelsene (samlemål), viser sammenhenger i datamaterialet, samt undersøker i hvilken grad bakgrunnsfaktorer er med å forklare resultatene.

Lærerundersøkelsen

I denne rapporten presenterer vi resultater fra analysen av Lærerundersøkelsen, som er en frivillig undersøkelse for skoler i grunnsopplæringa. Lærerundersøkelsen er bygd opp med spørsmål om elevenes læringsmiljø, etter modell fra Elevundersøkelsen, men det er lærere som svar på den. Vi har analysert data fra og med 2014 til og med 2022.

Det er rundt 10 prosent av landets skoler som har gjennomført undersøkelsen hvert år. Resultatene er ikke representative, men de gir likevel et bilde av hva lærere i norske skoler mener om elevers læringsmiljø. Elevenes svar på Elevundersøkelsen på de skolene som har deltatt i Lærerundersøkelsen, er ikke signifikant forskjellig fra resten av landets skoler.

Analysen av dataene fra 2022 viser at lærere i gjennomsnitt vurderer elevenes læringsmiljø som godt. Det fysiske læringsmiljøet vurderes ikke i gjennomsnitt spesielt godt, men det er store forskjeller mellom skolene i vurderingen av det. Vurderingen av det fysiske læringsmiljøet er indeksen med lavest skår i Lærerundersøkelsen. Deretter følger vurderingen av elevenes motivasjon, som også har en relativ lav skår. Graden av krenkelser blant elevene er et forhold som får lav skår sammenlignet med de øvrige forholdene i elevenes læringsmiljø. Krenkelser er et forhold i elevenes læringsmiljø som har endret seg mest fra 2014 i negativ retning, spesielt på ungdomsskoletrinnene.

Fra 2014 er den en jevn nedgang i lærernes vurdering av elevenes læringsmiljø. Den mest negative endringen finner vi rundt spørsmålet om krenkelser, hvor det har vært en betydelig endring fra 2014. Lærerne mener også at andelen mobbing har økt, men ikke i samme grad som spørsmålet om krenkelser. Det er også en tydelig nedgang i vurderingen av forhold som elevenes trivsel, deres motivasjon og læringskultur.

Denne nedgangen gjenspeiler i stor grad den negative utviklingen i hvordan elever rapporterer om læring og trivsel i Elevundersøkelsen. Derimot er lærernes vurdering av hvordan de arbeider med elevenes grunnleggende ferdigheter uendret fra 2014. Lærerne mener at elevenes faglige ferdigheter har vært stabil, mens læringsmiljøet har utviklet seg i negativ retning.

Det er betydelige forskjeller mellom lærernes vurderinger i de ulike skoleslag. Forskjellen er størst når det gjelder spørsmålet om elevenes motivasjon, hvor lærere i videregående skoler og lærere som underviser på ungdomstrinn melder om betydelig lavere motivasjon hos elevene enn lærere i barneskoler. Også når det gjelder krenkelser er det en betydelig forskjell, med at lærere i videregående skoler rapporterer om mindre krenkelser blant elevene.

Det er forskjeller mellom skoler i hva lærerne rapporterer. Forskjellen er aller størst når det gjelder spørsmål om det fysiske læringsmiljøet, men det er også betydelige forskjeller i rapporteringen av mobbing, krenkelser og syn på ledelsen ved skolen. Det er en sammenheng mellom disse forholdene ved elevenes læringsmiljø og lærernes vurdering av ledelsen. Lærernes vurdering av ledelsens arbeid henger sammen med om de opplever at det er mobbing og krenkelser på skolen.

Foreldreundersøkelsen

I denne rapporten presenterer vi resultatene fra Foreldreundersøkelsen 2022-23 og viser til utviklingen over tid gjennom Foreldreundersøkelsen fra 2017-18.

Resultatene viser at foreldrene i gjennomsnitt er godt fornøyd med læringsmiljøet på skolen til barnet. Gjennomsnittet for alle indeksene som direkte omhandler elevenes læringsmiljø fra undersøkelsen ligger over fire på en femtrinns-skala. Indeksen motivasjon har en noe lavere skår enn de øvrige indeksene, med et gjennomsnitt på 4,2. Men selv her er bildet i all hovedsak positivt: Det er det bare 8 prosent av foreldrene som svarer på den negative siden av skalaen.

Foreldrenes vurderinger av elevenes læringsmiljø har nesten ikke endret seg siden skoleåret 2017-18. Det er en tendens til en negativ utvikling ved at alle indeksene er fallende. Men fallet for hver og en er svært liten eller ubetydelig. Det er bare for indeksen for «Motivasjon» at man kan snakke om endring, men også for den er den negative utviklingen liten.

Foreldrenes vurderinger er nesten helt uavhengig av bakgrunnsvariabler som skoleslag, skole, skolestørrelse, kommunestørrelse, utdanningsnivå og andel minoritetsspråklige ved skolen. Det eneste området hvor det er et tydelig skille i foreldrenes vurdering, er når det gjelder det fysiske læringsmiljøet. Der skiller foreldrenes vurderinger seg sterkt mellom ulike skoler, og forskjellen er spesielt stor mellom skoler med ungdomstrinn. Foreldrenes vurderinger her har ikke endret seg mye over tid. Foreldreundersøkelsen indikerer dermed at på mange skoler er foreldrene direkte misfornøyd med elevenes fysiske læringsmiljø, mens på andre skoler opplever foreldrene det som bra.

1 Introduksjon

På Utdanningsdirektoratets nettsider beskrives det hvordan skoler kan arbeide med kvalitet og kompetanse ([Arbeid med kvalitet og kompetanse \(udir.no\)](#)) hvor det understrekes at kvalitetsvurdering er en kontinuerlig prosess som består i flere faser. Den første fasen innebærer innhenting av informasjon og kunnskapsgrunnlag (fase 1), mens den neste fasen (fase 2) består i å analysere, sammenstille og vurdere informasjonen og kunnskapsgrunnlaget. Dette legger grunnlaget for de to neste fasene som er å planlegge innsatsområder og sette mål (fase 3), mens siste og fjerde fase er å iverksette og gjennomføre tiltak for å nå oppsatte mål. Utdanningsdirektoratets brukerundersøkelser kan være et viktig verktøy i en slik kontinuerlig kvalitetsutviklingsprosess. Disse omfatter blant andre Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen. Utdanningsdirektoratets brukerundersøkelser er bare et sett av verktøy blant flere som kan være sentrale for å innhente informasjon om status over hvordan situasjonen er i skolen. Andre verktøy kan være nasjonale prøver, kartleggingsprøver, eksamensresultater, internasjonale studier som ICCS, TIMMS, PIRLS og PISA, samt statlig tilsyn. Disse verktøyene kan gi skoleeiere og nasjonale myndigheter informasjon som de kan bruke for å følge utviklingen i skolene og vurdere om det er behov for å iverksette eller justere tiltak.

Utdanningsdirektoratets brukerundersøkelser gir elever, foreldre og lærere muligheten til å uttrykke sine meninger om læring og trivsel. Ved å innhente informasjon og et kunnskapsgrunnlag fra disse brukerundersøkelsen kan en analysere og vurdere hvor en bør iverksette tiltak. På en slik måte kan utdanningsdirektoratets brukerundersøkelser i skolen kan være viktige verktøy i kvalitetsutvikling av skoler på nasjonalt og lokalt nivå.

Denne rapporten omhandler Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen. Foreldreundersøkelsen er frivillig for skolene å gjennomføre. I Foreldreundersøkelsen får foreldre og foresatte til elever fra 1. trinn til og med vg1 si sin mening om elevenes læring og trivsel og samarbeidet mellom hjem og skole. Også Lærerundersøkelsen er frivillig for skolene å gjennomføre. Lærerundersøkelsen er ikke en medarbeiderundersøkelse, men utfordrer lærere til å gi en vurdering

av elevenes læringsmiljø. Spørsmålene er i stor grad laget for å speile spørsmålene i Elevundersøkelsen, slik at man kan se de undersøkelsene i sammenheng. Skolene står fritt i å velge ut hvor mange bolker med spørsmål de vil inkludere i Foreldreundersøkelsen og Lærerundersøkelsen.

I denne rapporten vil vi presentere resultater fra Lærerundersøkelsen 2022 og Foreldreundersøkelsen 2022. Vi vil vise utvikling over tid på variablene som inngår i undersøkelsen (samlemål), se på sammenhenger i datamaterialet, samt undersøke i hvilken grad bakgrunnsfaktorer er med å forklare resultatene.

I kapittel 1.1 vil vi kort beskrive analysemetoder og begrep som benyttes i begge undersøkelsen, mens datagrunnlaget vil presenteres i resultatkapitlene for hver av de to brukerundersøkelsene. Kapittel 3 omhandler resultatene i Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen i kapittel 4.

1.1 Om analysemetodene som benyttes

Som mål på forskjeller i datamaterialet har vi brukt måleparameteren Cohens d , som er et mål på forskjeller mellom grupper eller forskjeller over tid. Det er mye diskutert hvordan ulike verdier av Cohens d skal tolkes. Vi følger her den grundige gjennomgangen av empiriske data som Lovakov og Agdullina nylig har gjort (Lovakov og Agadullina 2021) hvor de foreslår en tolkning av Cohens d med følgende grenseverdier:

- 0,15 Liten effekt
- 0,36 Medium effekt
- 0,65 Stor effekt

Vi følger denne tolkningen i denne rapporten, og bruker Cohens d som vist i Tabell 1.1.

Tabell 1.1: Bruk av Cohens d i denne rapporten som mål på forskjeller

	Ingen forskjell	Liten forskjell	Moderat forskjell	Stor forskjell
Cohens d	0-0,15	0,15 – 0,35	0,35 – 0,65	>0,65

For å analyse forskjeller i svarene fra ulike grupper og nivåer (skoleslag og skoler i vårt tilfelle), har vi gjennomført en enveis ANOVA (Krishnaiah 1980). ANOVA ser hvor mye av variansen i svarene til en variabel som ligger på ulike nivå, for eksempel i vårt

tilfelle på individnivå (lærere) og skolenivå. Den kan gi svar på om forskjellene i svarene er store innad skolene eller mellom skolene. Er den stor mellom skolene, viser dette at det er denne skolevise forskjellen har stor betydning for variansen, og at det dermed er stor forskjell i hvordan lærere på ulike skoler svarer.

ANOVA tester om det er signifikante forskjeller mellom variansen på de ulike nivåer, altså om det i vårt tilfelle er signifikante forskjeller mellom skolene i lærernes svar. Signifikanstesten gjøres med hjelp av en Fisher-fordeling, som har navnet etter matematikeren Ronald Fisher som utviklet testen (Fisher 1934). Den er basert på en beregning av forholdet mellom variansen innad grupper (i skolene og i skoleslag i vårt tilfelle) og mellom grupper (mellom skoler og mellom skoleslag i vårt tilfelle), som ofte angis, slik vi har gjort det her, med «Fishers F».

Beregningen av Fishers F er avhengig av frihetsgrader (hvor mange lærere og hvor mange skoler). Den kan sammenlignes så lenge den er basert på de samme antall frihetsgrader. Den kan imidlertid ikke sammenlignes der hvor det er andre frihetsgrader. Eksempelvis kan ikke Fishers F for en ANOVA-analyse av skoler (med flere hundre frihetsgrader i vårt tilfelle) sammenlignes med Fishers F for analyse av forskjeller mellom skoleslag (to frihetsgrader for tre grupper i vårt tilfelle).

Siden Fishers F bare direkte kan sammenlignes der hvor det er det samme antall frihetsgrader i testen, har vi i tillegg regnet ut hvor stor andel av variansen i lærernes eller foreldrenes svar som ligger på gruppenivå (skole eller trinn). Her er det ikke noen standard for å si hva som må regnes som stor varians på gruppenivå. Leseren kan imidlertid ha med seg at i PISA-undersøkelsene ligger den skolevise variansen for elevenes skår på testen på rundt 10 prosent (OECD 2016, 226). Dersom variansen er over 10 prosent på skolenivå, er altså forskjellen mellom skolene større enn hva den er i PISA-undersøkelsene.

Om variabler og indekser

Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen, som Elevundersøkelsen, består av en rekke utsagn om elevenes læringsmiljø. Resultatene fra vurderingen av disse utsagnene, brukes til å lage indekser, som vi benytter i denne rapporten. Eksempelvis består indeksen «Støtte fra lærerne» av resultater fra seks ulike utsagn, som utgjør egne variabler i datamaterialet. Noen indekser er bare basert på ett utsagn, som for eksempel «Trivsel». Til grunn for indeksering, slik den er benyttet her og i Elevundersøkelsen,

er en faktoranalyse som ble gjennomført i 2013. Vi har lagt denne grupperingen av undersøkelsen til grunn, og benytter de indekser som har vært benyttet siden da.

For å bestemme skalaenes/indeksens indre konsistens – i hvor stor grad de resultatene fra de ulike utsagnene gir det samme bildet, har vi gjennomført reliabilitetsanalyser. Vi har målt den indre konsistensen med reliabilitetsmålet Cronbachs alfa (Cronbach 1951). Alfaverdien uttrykker gjennomsnittsverdien av alle interkorrelasjonene. En sumskala bør som regel ha en alfaverdi på over 0,70. Dersom en indeks/skala består av færre en ti variabler, er det vanlig å finne lavere alfaverdier (Pallant 2020; Tabachnick, Fidell, og Ullman 2007).

Analyseprogram og analyse av bakgrunnsvariabler

Alle analysene er gjennomført med programvaren Stata, versjon 18 (StataCorp 2023). I Statas omfattende dokumentasjonsmateriale, vil man kunne finne beskrivelse av det matematiske grunnlaget for analysene.¹ Der finnes også dokumentasjon for beregninger av Cohens d og for ANOVA.

Analysene av i hvilken grad det er forskjell i foreldrenes svar ut fra de bakgrunnsvariablene vi har nevnt ovenfor, er gjennomført med en lineær regresjonsanalyse. Dokumentasjon for denne analysen finnes også i Statas dokumentasjonsmateriale.

---

¹ <https://www.stata.com/features/documentation/>

2 Lærerundersøkelsen

Lærerundersøkelsen er frivillig undersøkelse som skolene i grunnopplæringa kan benytte seg av. Den er ikke en medarbeiderundersøkelse, men utfordrer lærere til å gi en vurdering av elevenes læringsmiljø samt om ledelsen ved skolen. Spørsmålene er i stor grad laget for å speile spørsmålene i Elevundersøkelsen, slik at man kan se de to undersøkelsene i sammenheng. Skolene står fritt i å velge ut hvor mange bolker med spørsmål de vil inkludere i Lærerundersøkelsen, med et maksimalt antall på 10 bolker.

I denne rapporten presenterer vi resultater fra analysen av Lærerundersøkelsen fra skoleåret 2022-23. Vi har i tillegg analysert data fra og med 2014 til og med 2022. Grunnlaget for analysen har vært spørsmålene:

- Hvordan vurderer lærerne elevenes læringsmiljø og skolens ledelse?
- Har lærernes oppfatning av elevenes læringsmiljø og skolens ledelse endret seg over tid?
- Er det forskjell mellom skoleslagene?
- Er det forskjeller i læreres vurderinger mellom skolene?

2.1 Metode og datagrunnlag

2.1.1 Datagrunnlag

Tabell 2.1 nedenfor viser det totale datagrunnlaget for analysene i denne rapporten, i form av hvor mange lærere som har svart på Lærerundersøkelsen og hvor mange skoler som har deltatt. Tabellen fordeler antallet på skoleår som undersøkelsen har vært gjennomført. Lærerundersøkelsen kan gjennomføres både høst og vår. Med år = 2014 menes da skoleåret 2014-15.

Vi har ikke tatt med 1-10-skoler som en egen kategori. Fordi det er en del mangler i datamaterialet med tanke på å definere skoletype, vil ikke summen av antall på de ulike nivå bli likt totalsummen.

Tabell 2.1 Antall lærere som har svart på Lærerundersøkelsen og antall skoler som har deltatt

År	Totalt		Rene barneskoler		Ungdomstrinn		Videregående	
	Lærere	Skoler	Lærere	Skoler	Lærere	Skoler	Lærere	Skoler
2014	5945	328	1776	134	1978	131	1888	45
2015	5437	279	1770	121	2071	110	1432	33
2016	4807	239	1558	100	1592	95	1537	33
2017	4834	230	1372	91	1584	92	1779	39
2018	5490	314	1924	175	1278	88	2112	39
2019	4907	296	2025	167	1576	96	1287	30
2020	4702	212	1937	116	955	89	1810	35
2021	3213	188	1657	109	859	78	697	21
2022	3295	192	1725	89	955	97	617	23

2.1.2 Representativitet

Det er bare rundt 10 prosent av landets lærere og 10 prosent av landets skoler i grunnopplæringa som har gjennomført Lærerundersøkelsen hvert år. I tidligere undersøkelser ble resultatene fra Elevundersøkelsen sammenlignet med resultatene for Lærerundersøkelsen i 2019 og 2021 (Hygen, Wendelborg, og Dahl 2022; Wendelborg et al. 2020). På de skoler som deltok i Lærerundersøkelsen, var det ikke signifikante forskjeller med de øvrige av landets skoler når det gjaldt elevenes vurdering av trivsel, mestring og motivasjon. Dette betyr at de skolene som har gjennomført Lærerundersøkelsen, ikke er forskjellig fra landets øvrige skoler når det gjelder elevenes vurdering av læringsmiljøet når det gjelder disse variablene. Slik sett kan vi anta at de skolene som deltar er representative når det gjelder elevenes læringsmiljø. Det betyr ikke at lærernes vurderinger på disse skolene er det. Vi ser imidlertid en stor grad av stabilitet i tallene over tid for Lærerundersøkelsen, på tross av at det er ulike skoler som deltar hvert år. Vi mener derfor det er grunnlag for å se på resultatene for Lærerundersøkelsen som dekkende for lærernes vurderinger av elevenes læringsmiljø og syn på skoleledelse. Dette er vel å merke på landsnivå. Det er store forskjeller mellom fylkene i hvor stor grad Lærerundersøkelsen har vært gjennomført eller ikke (Wendelborg et al. 2020, 303 ff.; Hygen, Wendelborg, og Dahl 2022, 9-10).

2.1.3 Variabler og indekser

Tabell 2.2 viser alfaverdiene for indeksene i Lærerundersøkelsen og de variabler som inngår i hver av indeksene.

Tabell 2.2: Alfa for indeksene i undersøkelsen (basert på resultater fra 2022) samt variablene som inngår i indeksen

Indeks	Alfa	Variabler ²
Trivsel		<ul style="list-style-type: none"> Elevane mine trivst på skolen.
Medelever		<ul style="list-style-type: none"> Elevane mine har medelevar å vere saman med i friminutta.
Motivasjon	0,85	<ul style="list-style-type: none"> Elevane viser interesse for å lære på skolen. Elevane liker skolearbeidet. Elevane prioriterer å bruke tid på skolearbeidet.
Hjem-skole	0,85	<ul style="list-style-type: none"> Eg opplever at foreldra til elevane mine er opptekne av korleis barna deira gjer det på skolen. Eg opplever at elevane mine får støtte heimanfrå i skolearbeidet. På vår skole arbeider vi konkret med korleis foreldra kan bidra positivt til læring og utvikling hos elevane. På vår skole har vi gode rutinar for å ta opp eventuelle bekymringar med heimen.
Lærerstøtte	0,71	<ul style="list-style-type: none"> Eg viser elevane mine at eg bryr meg om dei. Eg viser elevane at eg har positive forventningar til deira læring og utvikling. Eg behandlar alle elevar med respekt. Eg hjelper elevane mine når dei har problem med å forstå arbeidsoppgåver på skolen. Elevane ber meg om hjelp dersom det er noko dei ikkje får til. Eg hjelper elevane slik at dei forstår det dei skal lære.
Lærings-kultur	0,58	<ul style="list-style-type: none"> Det er god arbeidsro i timane. I klassen min synest elevane at det er viktig å jobbe godt med skolearbeidet. Eg gjer det klart for elevane mine at det er greitt å gjere feil, fordi dei kan lære av det.
Lekser	0,53	<ul style="list-style-type: none"> Eg gir lekser som elevane har føresetnader for å klare på eiga hand. Eg følgjer opp leksene eg gir til elevane.
Tilpasset opplæring	0,66	<ul style="list-style-type: none"> Elevane i klassen min får oppgåver dei klarer å løyse på eiga hand. Når eg gjennomgår nytt stoff, undersøker eg om elevane forstår innhaldet. Når eg gjennomgår nytt stoff, bruker eg ulike måtar å presentere stoffet på for å sikre at alle elevane forstår innhaldet. Eg tilpassar undervisninga slik at alle elevar får læringsprogresjon.
Relevans	0,76	<ul style="list-style-type: none"> Eg forklarar elevane mine korleis dei kan ha nytte av det dei lærer seinare i livet. Eg forklarar elevane mine kvifor vi jobbar med ulike tema og oppgåver.

² Vi har her benyttet spørsmålene/utsagnene fra den nynorske versjonen av Lærerundersøkelsen

Indeks	Alfa	Variabler ²
Varierte arbeidsmetoder	0,62	<ul style="list-style-type: none"> • Eg legg til rette for at elevane mine kan jobbe med det dei skal lære på forskjellige måtar. • Eg legg til rette for at elevane mine får bruke praktiske arbeidsmåtar (for eksempel å lage modellar, bruke måleinstrument, rollespel, spel og liknande).
Vurdering for læring	0,83	<ul style="list-style-type: none"> • Eg forklarar elevane kva som er måla i faga mine, slik at dei forstår dei. • Eg forklarar elevane kva det blir lagt vekt på, når skolearbeidet deira blir vurdert. • Eg har snakka med elevane om kva som krevst for å oppnå dei ulike karakterane ved halvårsvurderinga i fag. • Eg fortel elevane kva som er bra med arbeidet dei gjer. • Eg snakkar med den enkelte eleven om kva han/ho bør gjere for å bli betre i faga. • Eg gir ofte tilbakemeldingar til elevane som dei kan bruke til å bli betre i faga. • Eg lét elevane vere med på å foreslå kva det skal leggjast vekt på, når arbeidet deira blir vurdert. • Elevane får vere med på å vurdere sitt eige skolearbeid. • Eg hjelper elevane til å tenkje gjennom korleis dei utviklar seg i faget. • Eg bruker vurderingsinformasjon om elevane til å tilpasse opplæringa undervegs, slik at ho møter læringsbehovet til elevane.
Medvirkning	0,49	<ul style="list-style-type: none"> • Eg legg vekt på forslag frå elevane om korleis vi skal arbeide med faga. • Elevane mine er med på å lage reglar for korleis vi skal ha det i elevgruppa. • Eg legg til rette for at elevane mine kan delta i elevrådsarbeid og anna arbeid som tillitsvalde.
Regler på skolen	0,48	<ul style="list-style-type: none"> • Elevane mine veit kva for reglar som gjeld for korleis vi skal ha det på skolen. • Eg syter for at elevane følgjer reglane for korleis vi skal ha det på skolen. • På skolen reagerer vi tilsette på same måten dersom elevane bryt reglane.
Trygt miljø	0,57	<ul style="list-style-type: none"> • Vi tilsette på skolen er samstemte om korleis elevane skal oppføre seg mot kvarandre. • Vi tilsette grip inn når nokon seier eller gjer noko krenkjande/ubehageleg mot ein elev. • I mine timar gjer ikkje elevane narr av kvarandre dersom nokon gjer feil. • Skolehelsetenesta bidreg til eit trygt miljø.
Krenkelsar	0,88	<p>Kor ofte dette skoleåret har du sett eller høyrst (inkludert Internett/mobil) elevar oppleve at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nokon gjorde narr av eller erta dei, slik at dei vart leie seg. • dei vart haldne utanfor. • nokon spreidde løgner om dei • nokon trua dei. • nokon slo, dytta, sparka eller heldt dei fast så dei vart redde. • nokon kommenterte utsjånaden deira negativt på ein måte dei ikkje likte.
Mobbing		<ul style="list-style-type: none"> • Kor ofte har du observert eller fått vite om at elevar har blitt mobba på skolen dei siste månadene?

Indeks	Alfa	Variabler ²
Lesing	0,90	<ul style="list-style-type: none"> • Eg forklarar elevane mine korleis dei skal lese ulike tekstar for å lære. • Eg forklarar elevane mine korleis dei skal arbeide med teksten før dei les han. • Eg forklarar elevane mine korleis dei kan arbeide med ein tekst for å forstå han • Eg forklarar elevane mine korleis dei kan arbeide med nye ord og omgrep for å forstå dei.
Regning	0,92	<ul style="list-style-type: none"> • Elevane mine bruker rekning som reiskap for læring i faga eg underviser i. • Eg forklarar elevane mine korleis dei kan bruke rekning for å forstå informasjon i dei faga eg underviser i. • Eg forklarar elevane mine korleis dei kan bruke rekning til å undersøkje ting dei lurar på.
Skriving	0,86	<ul style="list-style-type: none"> • Eg viser elevane mine eksempel på gode tekstar før dei skriv sjølve. • Eg viser elevane mine korleis dei kan skrive gode tekstar.
Digitale	0,78	<ul style="list-style-type: none"> • Eg forklarar elevane mine korleis dei kan vere kritiske til informasjon dei finn på Internett. • Eg forklarar elevane mine at dei må tenkje over korleis dei bruker informasjon frå Internett. • Eg lét elevane mine bruke digitale verktøy for å lære (digitale verktøy er for eksempel datamaskin, nettbrett og interaktiv tavle).
Muntlig	0,81	<ul style="list-style-type: none"> • Eg forklarar elevane mine korleis dei kan uttrykkje seg munnleg på ulike måtar (for eksempel ved å gi tilbakemeldingar, delta i rollespel og halde presentasjonar). • Eg forklarar elevane mine korleis dei skal bruke argument i ein diskusjon. • Eg forklarar elevane mine korleis dei skal bruke fakta i ein diskusjon. • Eg lét elevane mine øve på å bruke fagomgrep i samtalar.
Fysisk forhold	0,89	<p>Er du fornøgd med følgjande forhold på skolen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kvaliteten på lufta i undervisningsromma • Temperaturen i undervisningsromma • Undervisningsromma elles • Lærebøker/materiell/utstyr • Skolebiblioteket • Toaletta • Skolebygget • Reinhold • Uteområdet som elevane har tilgang til i friminutta • Garderobe og dusj
Ledelse	0,93	<ul style="list-style-type: none"> • Leiinga ved skolen legg til rette for felles refleksjon og læring. • Leiinga på skolen legg til rette for samarbeid om planlegging av opplæringa. • Leiinga på skolen legg til rette for samarbeid om gjennomføring av opplæringa. • Leiinga på skolen legg til rette for samarbeid om evaluering av opplæringa. • Leiinga på skolen syter for at vedtak blir gjennomførte. • Leiinga på skolen støttar og legg til rette for lærarar som prøver ut ny pedagogisk praksis. • Leiinga på skolen legg til rette for at lærarar samarbeider om å bruke læreplanverket.

Tabell 2.2 viser høy alfa-verdi for de aller fleste indeksene. Noen indekser har imidlertid verdier under 0,7 og noen under 0,6. Det siste gjelder for «Læringskultur», «Lekser», «Medvirkning», «Regler på skolen» og «Trygt miljø». Disse indeksene er dermed ikke særlig pålitelige, og man må være forsiktig med tolkningen av dem.

Alle indekser er normert til en femtrinnskala, med ytterpunktene 1 og 5. 1 er lav skår, og 5 er høy. Det betyr at høy skår vurderes som bra eller at det er noe man gjøre mye, der hvor de er spørsmål om hyppighet. Høy skår på indeksen «Krenkelser» eller «Mobbing», indikerer at det er lite av dem.

2.2 Resultater

2.2.1 Resultater, Lærerundersøkelsen 2022

Tabell 2.3 viser resultatene for Lærerundersøkelsen fra 2022.

Tabell 2.3: Gjennomsnitt og standardavvik for Lærerundersøkelsen 2022 - lærernivå

Indeks	Antall	Gjennomsnitt	Standardavvik
Trivsel	2.522	4,46	0,73
Medelever	2.495	4,47	0,73
Motivasjon	2.531	3,77	0,79
Hjem-skole	1.868	4,03	0,65
Lærer støtte	2.239	4,80	0,27
Læringskultur	2.507	4,16	0,61
Lekser	2.203	4,46	0,63
Tilpasset opplæring	2.502	4,47	0,44
Relevans	639	4,50	0,57
Varierte arbeidsmetoder	635	4,26	0,71
Vurdering for læring	2.463	4,26	0,49
Medvirkning	2.299	4,35	0,58
Regler på skolen	1.819	4,29	0,58
Trygt miljø	2.391	4,32	0,60
Krenkelser	444	3,84	0,82
Mobbing	1.971	4,09	0,84
Lesing	1.204	4,45	0,63
Regning	508	3,95	0,94
Skrijving	637	4,27	0,78
Digitale	300	4,59	0,57
Muntlig	314	4,12	0,69
Fysiske forhold	487	3,48	0,90
Ledelse	2.147	4,07	0,84

Tabell 2.3 viser at det er lærernes vurdering av det fysiske læringsmiljøet som får lavest skår, med et gjennomsnitt på 3,48. Dernest følger «Motivasjon», med en skår på 3,77. Spesielt vurderingen av det fysiske læringsmiljøet har høyt standardavvik (0,90). Det er ulike oppfatninger blant lærerne om det er godt eller dårlig, men i gjennomsnitt lavt. Som vi skal se nedenfor, er denne forskjellen i vurdering knyttet til skolen som læreren jobber på.

En skår på 3,77 i en skala med ytterpunkter 1 og 5, slik tilfellet er med «Motivasjon», er i seg selv ikke lavt. Det er bare 12 prosent som svarer under midtpunktet på skalaen på for denne indeksen, altså lavere enn 3. Men det er det forholdet ved elevenes læringsmiljø, bortsett fra de fysiske forhold, som lærerne rangerer lavest.

Forskjeller på skoleslag

Tabell 2.4 viser Fishers F for forskjellen i skår mellom skoleslag (barneskoler, skoler med ungdomstrinn og videregående skoler).

Tabell 2.4: Fishers F for forskjellen mellom skoleslag

Indeks	Fishers F	Andel av varians på skoleslag	Signifikansnivå ³
Trivsel	45,6	3,6	
Medelever	26,6	2,1	
Motivasjon	96,6	7,6	
Hjem-skole	18,4	2	
Lærer støtte	41,3	3,7	
Læringskultur	12,2	1	
Lekser	44,7	4,1	
Tilpasset opplæring	10,3	0,8	
Relevans	8,3	1,3	
Varierte arbeidsmetoder	14,7	2,3	
Vurdering for læring	6,1	0,5	0,01
Trygt miljø	15,9	1,3	
Krenkelser	1,73	0,9	0,18
Mobbing	48,6	4,9	
Lesing	18,2	3	
Regning	6,7	2,7	
Skriving	7,3	2,3	
Digitale	2	1,3	0,14
Muntlig	4,7	3,1	0,01
Fysisk forhold	32,7	13,5	
Ledelse	5,7	0,5	

³ Kun signifikansverdier over 0,00, altså over promillenivå, er angitt.

Tabell 2.4 viser at det er signifikante forskjeller mellom skoleslagene (barneskoler, skoler med ungdomstrinn og videregående skoler) for alle indeksene. For noen av indeksene er signifikansen under 0,05-nivå, men over 0,01. Dette er også indekser hvor Fishers F er lav.

Tabellen viser videre at det er lite av variansen i lærernes svar som ligger på forskjell mellom skoleslag. Variansen er i all hovedsak å finne innad de ulike skoleslag. Kun for spørsmålet om fysiske forhold, er variansen på skoleslags-nivået over 10 prosent. Her det lærere på barneskoler og på ungdomsskoletrinn som rapporterer om et betydelig dårligere fysisk læringsmiljø enn på videregående skoler.

Utover indeksen for det fysiske læringsmiljøet, er det indeksen om «Motivasjon» at forskjellen mellom skoleslagene er størst. Vi vil nedenfor tydeliggjøre denne forskjellen når vi viser utviklingen over tid for denne indeksen. Det er også tydelige forskjeller når det gjelder «Trivsel», «Lærer støtte», «Lekser» og «Mobbing». Vi vil tydeliggjøre forskjellen nedenfor i beskrivelsen av utvikling over tid for disse indeksene. «Lekser» har lav alfa og er ikke å regne som en pålitelig indeks. Vi har ikke tatt med den i utvikling over tid.

Forskjeller mellom skoler

Tabell 2.5 viser Fishers F for en ANOVA-analyse med skole som gruppevariabel.

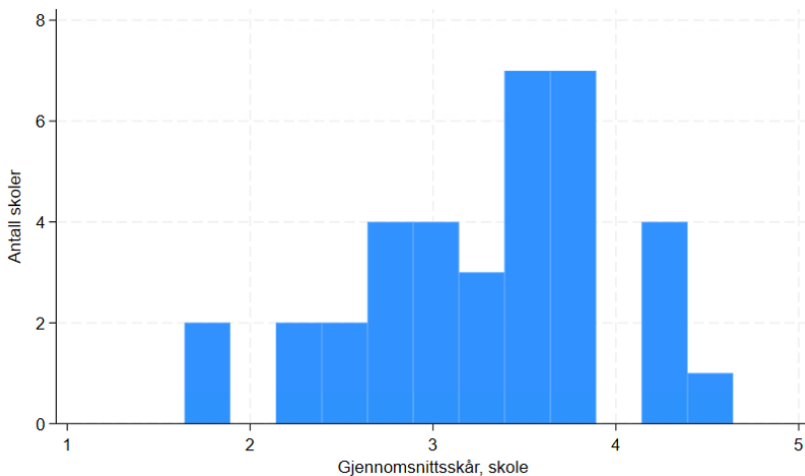
Tabell 2.5: Fishers F for forskjeller mellom indeksene i undersøkelsen (basert på resultater fra 2022). Alle verdier signifikante på 0,001-nivå.⁴

Indeks	Fishers F	Andel av varians på skolenivå
Trivsel	2	11,3
Medelever	1,8	10,3
Motivasjon	2,6	14,2
Hjem-skole	2,3	14,1
Lærer støtte	2,2	10,8
Læringskultur	2,3	12,2
Lekser	2,1	12,1
Tilpasset opplæring	1,7	9,2
Relevans	1,7	8,6
Varierte arbeidsmetoder	1,5	7,9
Vurdering for læring	1,9	12,0

⁴ Siden det er signifikante forskjeller mellom lærernes svar mellom skoler på alle indekser på 0,001-nivå, er ikke nivået oppgitt i tabellen.

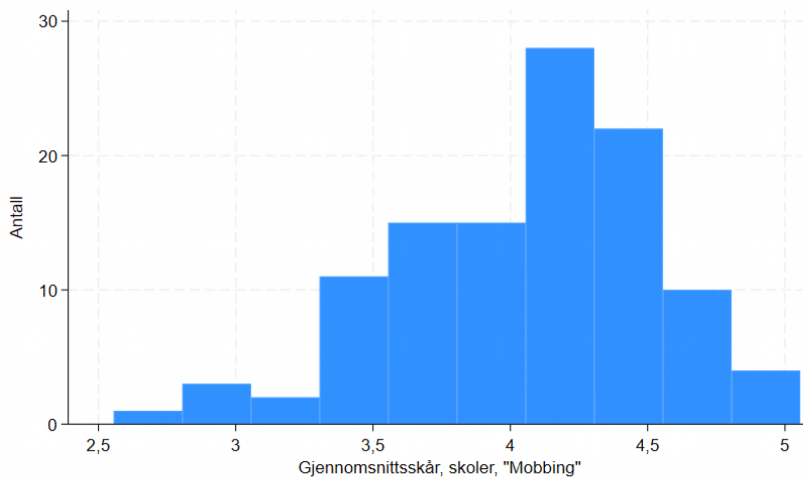
Indeks	Fishers F	Andel av varians på skolenivå
Trygt miljø	3,5	18,7
Krenkelseser	4,1	24,3
Mobbing	5,2	23,6
Lesing	2,3	13,4
Regning	1,4	9,4
Skriving	1,6	9,5
Digitale	0,8	5,3
Muntlig	1,1	5,4
Fysisk forhold	13,4	51,0
Ledelse	4	2,4

Tabell 2.5 viser at forskjellen i lærernes svar er størst når det gjelder fysiske forhold (Fishers F = 13,4). Her er det over 50 prosent av variansen som ligger på skolenivå. Med andre ord: Det er skolen som kan forklare hva lærerne mener her, ikke deres individuelle oppfatning. Men det er også tydelige forskjeller mellom skolene når det gjelder «Mobbing», «Krenkelseser» og syn på ledelse.

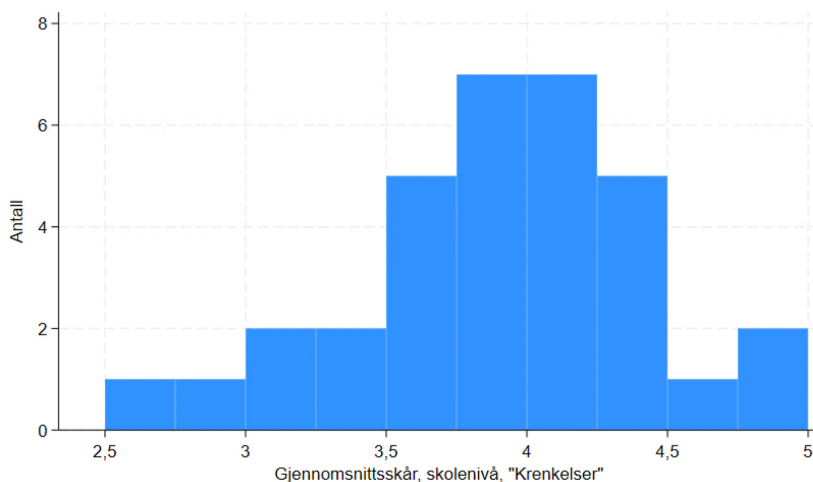
Figur 2.1 Histogram for indeksen «Fysiske forhold», skolenivå.

Det er kun 36 skoler som har gjennomført Lærerundersøkelsen med spørsmål om fysiske forhold. Blant disse 36 er det imidlertid en stor spredning i lærernes vurdering av disse forholdene, som figur 2.1 viser. For to av skolene er gjennomsnittsskåren på Figur 2.2 viser histogrammet for gjennomsnittsskår på skolenivå for indeksen «Mobbing».

Figur 2.2 Histogram for indeksen «Mobbing», skolenivå.

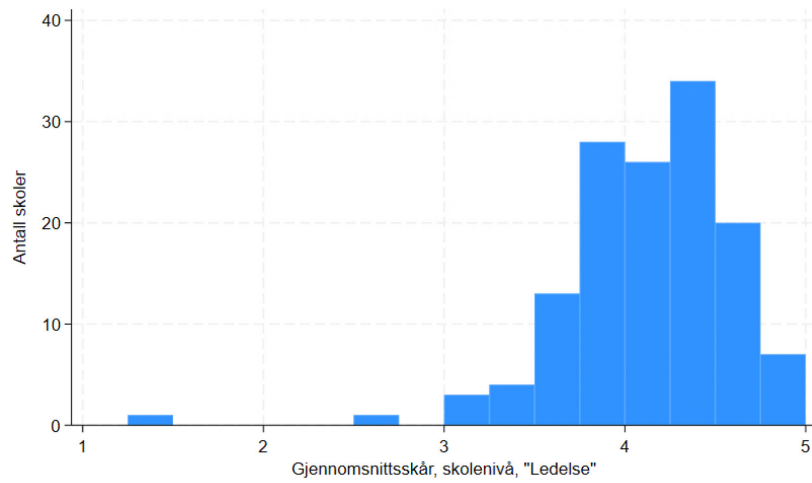
Figur 2.2 viser at det er stor spredning på skolenivå når det gjelder lærernes oppfatning om det er mobbing på skolen eller ikke. Det er bare noen få skoler hvor alle lærerne oppgir at det ikke er mobbing i det hele tatt. Derimot er det flere skoler hvor lærerne i gjennomsnitt gir 3 på skolen. Dette er da skoler hvor lærerne mener at det er mobbing i betydelig grad. Figuren viser at lærernes opplevelse av om det er mobbing eller ikke, er nært knyttet til skolen de arbeider ved. Mobbing er i første rekke noe som rammer den enkelt. Resultatene viser at det også er avhengig av hvilken skole eleven befinner seg på.

Figur 2.3 Histogram for indeksen «Krenkelseser», skolenivå.

Det er kun 33 skoler i 2022 som har hatt med spørsmål om krenkelser blant elevene. Figur 2.3 viser at det er store forskjeller i lærernes vurderinger om elevene blir krenket eller ikke på disse skolene.

Figur 2.4 Histogram for indeksen «Ledelse», skolenivå.

Figur 2.4 viser at på de aller fleste skolene mener lærerne samlet et de har en god skoleledelse. Det er imidlertid noen skoler hvor man har et negativt syn på ledelsen og lærerne mener at de har en ledelse som ikke fungerer.

Sammenhenger på skolenivå

Vi har ovenfor vist at det er betydelige forskjeller i hvordan lærere vurderer ulike aspekter ved læringsmiljøet ut fra hvilken skole de arbeider med. I Tabell 2.6 nedenfor har vi vist korrelasjonsverdiene for fire av disse indeksene på skolenivå.

Tabell 2.6: Pearsons R på skolenivå (*=signifikant korrelasjon på 0,05-nivå). Antall observasjoner i parentes.

	Ledelse	Fysiske forhold	Mobbing	Krenkelser
Ledelse	1 (137)			
Fysiske forhold	0,18 (31)	1 (36)		
Mobbing	0,27* (81)	0,02 (23)	1 (111)	
Krenkelser	0,40 (19)	-0,56 (10)	0,71* (24)	1 (33)

Tabell 2.6 viser en signifikant og sterk korrelasjon (Pearsons $R = 0,71$) mellom lærerens vurdering av grad av krenkelser og grad av mobbing på skolen. Den viser også en signifikant sammenheng mellom synet på ledelse og vurderingen av graden av mobbing. Her er imidlertid ikke korrelasjonsverdien veldig sterk, bare 0,27. Når det gjelder ledelse og krenkelser er det ikke noen signifikant korrelasjon. Verdien er imidlertid høy, hele 0,40. Det samme gjelder for sammenhengen mellom fysiske forhold og krenkelser (Pearsons $R = 0,56$). At sammenhengen ikke blir statistisk signifikant i vårt materiale her, kan skyldes at antallet observasjoner er lavt, bare 19 når det gjelder sammenhengen mellom «Ledelse» og «Krenkelser» og kun ti når det gjelder «Fysiske forhold» og «Krenkelser». Når Pearsons R er så høy for begge disse sammenhengene, er det å anta at et større antall observasjoner ville gitt signifikant resultat. Det synes dermed som om det fra lærernes ståsted er en sammenheng mellom vurderingen av ledelsen arbeid og grad av mobbing og krenkelser på skolen.

2.2.2 Utvikling over tid

Tabell 2.7 viser forskjellen mellom svarene på Lærerundersøkelsen i 2014 og 2022, målt med Cohens d .

Tabell 2.7: Cohens d for forskjellen på skår på indeks i 2014 og 2022

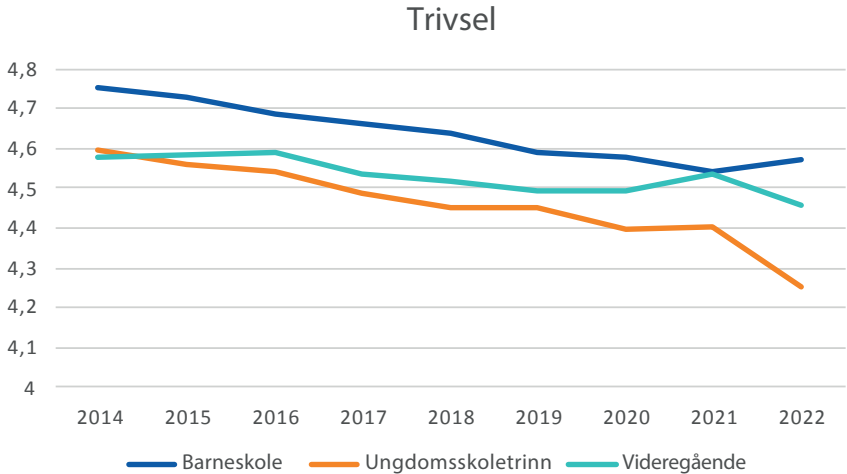
Indeks	Cohens d	Indeks	Cohens d
Trivsel	-0,32	Regler på skolen	0,14
Medelever	-0,18	Trygt miljø	-0,15
Motivasjon	-0,35	Krenkelser	-0,85
Hjem-skole	-0,14	Mobbing	-0,38
Lærer støtte	-0,13	Lesing	0,07
Læringskultur	-0,36	Regning	-0,01
Lekser	-0,13	Skriving	0,18
Tilpasset opplæring	-0,07	Digitale	0,13
Relevans	-0,05	Muntlig	0,02
Varierte arbeidsmetoder	0,06	Fysisk forhold	0,12
Vurdering for læring	0,09	Ledelse	0,00
Medvirkning	-0,15		

Tabell 2.7 viser at det på alle indeksene som måler elevenes læringsmiljø, er det en negativ utvikling 2014. Endringene er ikke store. For «Trivsel», «Motivasjon», «Læringskultur» og «Mobbing» ligger forskjellen mellom 2014 og 2022 i overgangen mellom liten forskjell og moderat forskjell. Når det gjelder «Krenkelser», er Cohens d er på hele 0,85. Det indikerer en stor forskjell. Som vi skal se er denne forskjellen enda større for ungdomsskoletrinnene.

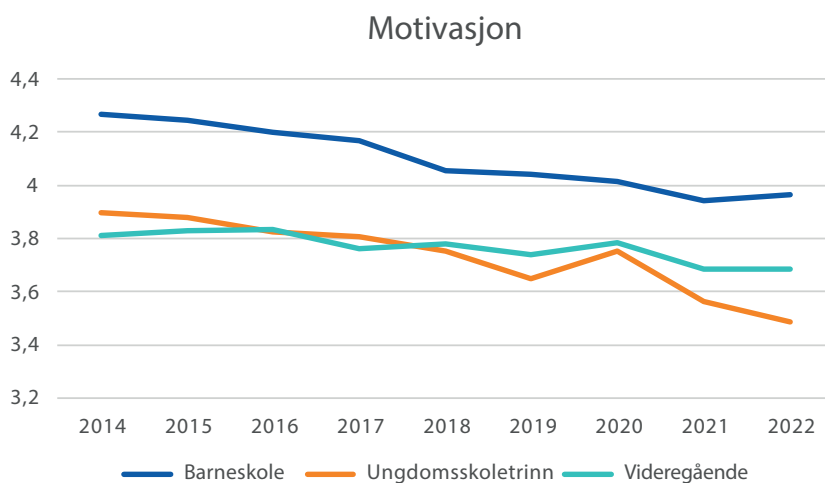
Vi kan også merke oss at lærerne ikke rapporterer forskjellig når det gjelder hvordan de arbeider med de grunnleggende ferdigheter og synet på ledelse – her sier de det samme i 2022 som i 2014.

2.2.3 Grafisk framstilling av utvikling over tid.

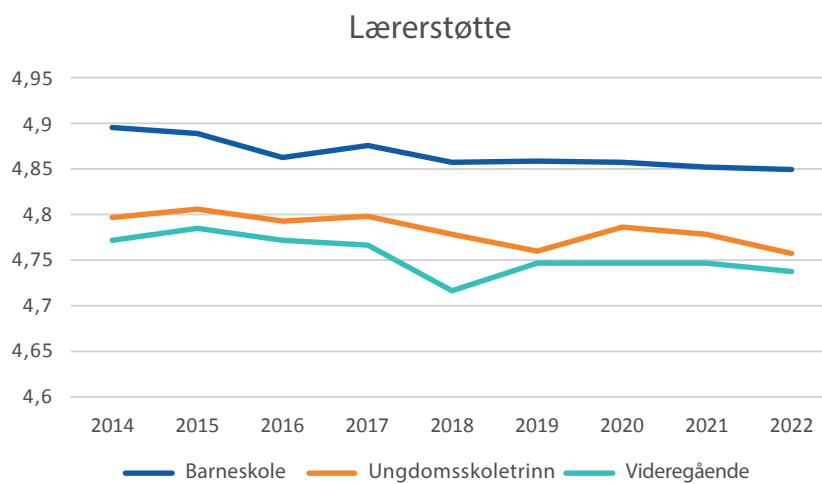
I det følgende viser vi utviklingen over tid for de variablene hvor vi har sett at det er tydelige forskjeller, enten mellom trinn eller mellom skoler.

Figur 2.5 Utvikling av «Trivsel», skoleslag

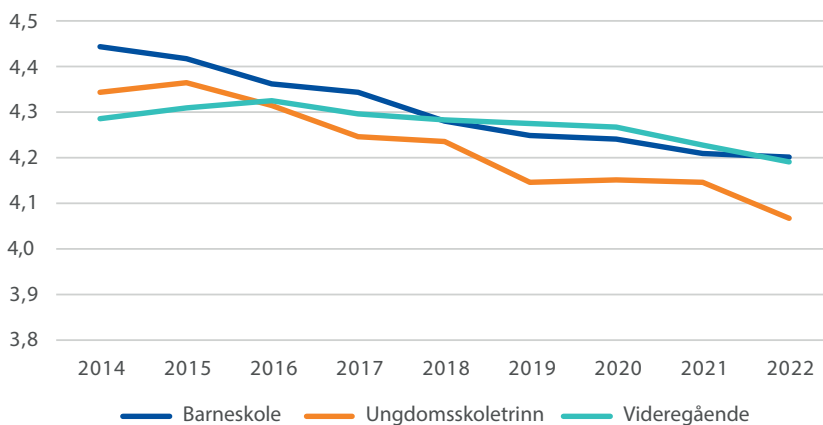

Figur 2.6 Utvikling av «Motivasjon», skoleslag

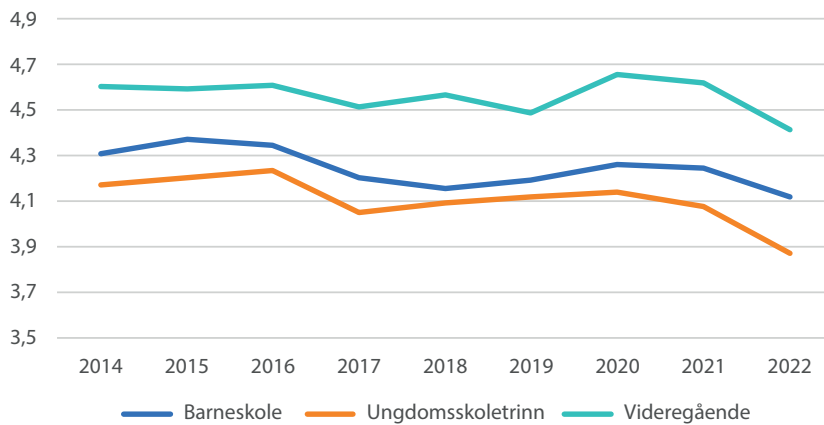
Figur 2.7 Utvikling av «Lærer støtte», skoleslag

Læringskultur

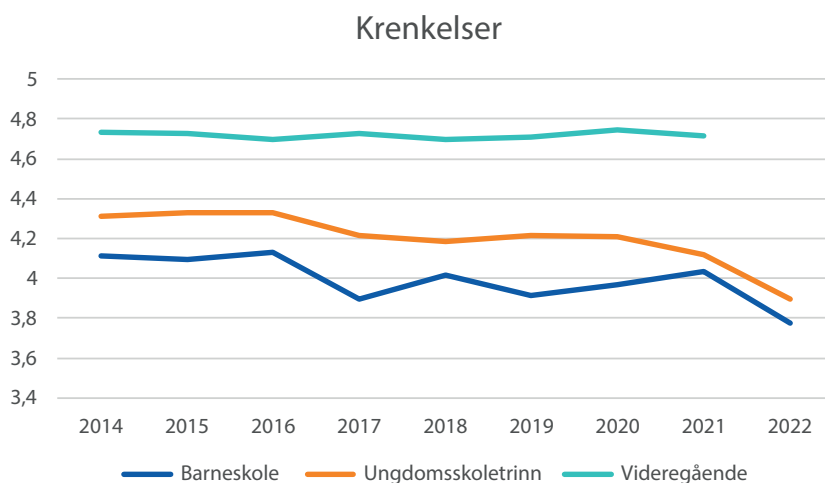

Figur 2.8 Utvikling av «Læringskultur», skoleslag

Mobbing

Figur 2.9 Utvikling av «Mobbing», skoleslag. Merk at høy skår betyr liten grad av mobbing.

Figur 2.10 Utvikling av «Krenkelser», skoleslag. Merk at høy skår betyr liten grad av krenkelser.

2.3 Oppsummering

Lærerundersøkelsen viser et lignende bilde som Elevundersøkelsen når det gjelder vurderingen av elevenes læringsmiljø: Miljøet oppleves ikke like bra som tidligere. Nedgangen i vurderingen er svak, og det er viktig å ha med seg at hovedbildet er en positiv vurdering av miljøet. På alle områder er vurderingen god; eneste unntaket er at «Motivasjon» blant elevene og spesielt «Fysisk læringsmiljø» ikke oppleves som like godt. Det er imidlertid en nedgang på områder som trivsel, læringskultur og motivasjon som bør vekke bekymring, spesielt når elevene rapporterer det samme.

Mest urovekkende er den økningen i mobbing og spesielt i krenkelser blant elevene som lærerne rapporterer. Økning av lærernes oppfatning av grad av krenkelser er stor, spesielt på ungdomsskoletrinnene.

Den negative utviklingen over tid som kommer fram i Lærerundersøkelsen, gjenspeiler elevenes rapportering på nær sagt samtlige læringsmiljøindikatorer i Elevundersøkelsen. Når det gjelder forskjellen på læringsindikatorer mellom skoleslag gir resultatene jevnt over indikasjoner på at lærere på barne- og mellomtrinn rapporterer høyere trivsel, lærerstøtte og motivasjon i elevgruppa enn hva lærer på ungdomstrinn og videregående gjør. Dette gjenspeiler slik elevsvarene i Elevundersøkelsen tradisjonelt sett har vært, men vi ser at forskjellene mellom skoleslagene minker på disse læringsmiljøindikatorer i Elevundersøkelsen, kanskje

med unntak av Støtte fra lærerne. Forskjellen er størst når det gjelder spørsmålet om elevenes motivasjon, hvor lærere i videregående skoler og lærere som underviser på ungdomstrinn melder om betydelig lavere motivasjon hos elevene enn lærere i barneskole. Dette er ikke tilfelle i Elevundersøkelsen i 2022, hvor elever på barnetrinn og videregående trinn rapporterer nesten lik motivasjon, mens elever på ungdomstrinn ligger litt lavere (Wendelborg og Hygen 2023). Imidlertid er det en tendens til at forskjellene i svarene mellom lærere på ulike skoleslag er mindre sett over tid. Særlig gjelder det læringskultur, trivsel og motivasjon hvor lærer på videregående trinn og på barnetrinn svarer mer likt i 2022 enn i 2014.

Resultatene fra undersøkelsen viser at lærerne opplever en sammenheng mellom ledelsens rolle og de områder hvor det har vært betydelig endring. Resultatene indikerer en sammenheng mellom lærernes opplevelse av graden av mobbing og krenkelser og deres syn på ledelsen. Resultatene viser videre at denne sammenhengen ligger på skolenivå, og ikke på lærernivå: På skoler hvor lærere rapporter om høyere grad av mobbing eller krenkelser enn på andre skoler, får ledelsen også lavere skår. Det er en betydelig forskjell på skolene her, spesielt i hvor stor grad det oppleves mobbing og krenkelser.

Dette er forhold som bør utforskes nærmere. Vi mener det er viktig å ha med seg at lærerne opplever både læringsmiljøet og ledelsen såpass forskjell på ulike skoler. Det kan innebære at et arbeid for å styrke elevenes læringsmiljø må være målrettet og ikke i form av generelle tiltak som skal gjelde for alle skoler.

3 Foreldreundersøkelsen

Foreldreundersøkelsen er en frivillig nettbasert spørreundersøkelse for foreldre med barn i skolen fra og med 1. trinn til og med 10. trinn til å si sin mening om elevenes læring og trivsel. Spørsmålene i Foreldreundersøkelsen speiler spørsmålene i Elevundersøkelsen. Foreldrene blir dermed bedt om å vurdere de samme forhold ved elevenes læringsmiljø som elevene gjennom Elevundersøkelsen og lærerne gjennom Lærerundersøkelsen, blir bedt om.

Skolene står fritt til å velge ut hvor mange bolker med spørsmål de vil inkludere i Foreldreundersøkelsen, men med et maksimalt antall på 10 bolker.

Denne rapporten går igjennom foreldrenes svar på Foreldreundersøkelsen for skoleåret 2022-23. Dataene er samlet inn høsten 2022. I tillegg ser vi på utviklingen av foreldrenes svar over tid, og sammenligner resultatene fra undersøkelsen i 2022 med tidligere undersøkelser. Vi har undersøkt om det er forskjeller i foreldrenes svar utfra bakgrunnsvariabler som skolestørrelse, kommunestørrelse. Vi har også sett på om det er forskjeller mellom de ulike trinnene i grunnskolen og om de er forskjeller mellom skolene i foreldres svar.

3.1 Metode og datagrunnlag

3.1.1 Datagrunnlag

I 2022 er det totalt 85.082 foreldre som har svar på undersøkelsen for sitt barn. Svarene er fordelt på 884 skoler. Tabell 3.1 viser fordelingen av svar på undersøkelsen ut fra trinn.

Foreldreundersøkelsen for 2022 har svar fra foreldre ved til sammen 884 skoler. Tabell 3.2 viser hvor mange skoler som har fått svar fra foreldrene, fordelt på skoleslag. Summen av skoler i tabellen er langt over 884 siden barneskoler vil ha både småtrinn og mellomtrinn og siden 1.-10.-skolene vil kunne ha svar fra foreldre på alle trinn.

Tabell 3.1 Antall svar fordelt på trinn (Foreldreundersøkelsen 2022)

Trinn	Antall svar
1. trinn	8139
2. trinn	9202
3. trinn	9138
4. trinn	8145
5. trinn	7893
6. trinn	10816
7. trinn	8391
8. trinn	7469
9. trinn	9394
10. trinn	6495
Sum	85082

Tabell 3.2: Antall skoler med svar på ulike skoleslag.

Skoleslag	Antall skoler
Småtrinn (1. – 4. trinn)	684
Mellomtrinn (5. – 7. trinn)	699
Ungdomstrinn (8. – 10. trinn)	342

Tabell 3.3 viser fordelingen av foreldrenes svar ut fra størrelsen på kommunen hvor skolen til eleven ligger.

Tabell 3.3: Fordeling av foreldrenes svar utfra kommunistørrelse

Antall innbyggere i kommunen	Antall svar
Under 2500	1303
2500 til 4999	2891
5000 til 9999	6342
10000 til 19999	13379
20000 til 50000	17776
Over 50000	42233

Tabell 3.3 viser at Foreldreundersøkelsen har flest svar fra foreldre i store kommuner. Fordelingen gjenspeiler demografien til norske kommuner.

Innhenting av ekstra bakgrunnsvariabler

Skårene på indeksene er analyser med følgende bakgrunnsvariabler:

- Trinn, skoleslag
- Andel minoritetsspråklige elever ved skolen (elever som får undervisning etter opplæringsloven § 2-8 og friskoleloven § 3-5)
- Skolestørrelse
- Kommunestørrelse (innbyggertall) og utdanningsnivået i kommunen

Det første punktet er dette informasjon som allerede eksisterer i datamaterialet. De øvrige bakgrunnsvariablene må hentes fra eksterne datakilder. Skolerelatert informasjonen er tilgjengelig i Grunnskolens informasjonssystem (GSI) og er importert derifra.

Andel minoritetsspråklige elever er beregnet ut fra det totale antall elever på skolen. Når det gjelder skolestørrelse er dette målt i antall elever på skolen og lærertetthet er antall elever på skolen delt på antall undervisningsårsverk på skolen. Kommunestørrelse er målt gjennom antall innbyggere i kommunen, mens utdanningsnivå er andel i kommunen med grunnskole som høyeste fullførte utdanning.

3.1.2 Representativitet

Totalt var det i skoleåret 2022-23 i underkant av 650.000 elever i landets grunnskoler. Med svar fra foreldre til rundt 85.000 barn, er det en svarandel på rundt 13 prosent. Det er rundt 2.750 grunnskoler i landet. Foreldreundersøkelsen har svar fra 884 skoler. Det gir en svarandel på rundt 32 prosent. Svarandelen er dermed betydelig høyere på skolenivå enn på foreldrenivå. Det skyldes selvsagt at selv om skolen velger å gjennomføre undersøkelsen, er den frivillig for foreldrene.

Det er store forskjeller mellom skolene i andelen foreldre som har svart på undersøkelsen. Tabell 3.4 viser hvor mange foreldre som har svart per skole på de ulike skoleslagene.

Tabell 3.4: Gjennomsnittlig antall svar på Foreldreundersøkelsen per skole

Gjennomsnittlig antall svar per skole	
Småtrinn	58
Mellomtrinn	39
Ungdomstrinn	68

Bak det gjennomsnittlige antall svar per skole som Tabell 3.4 viser, ligger det en stor variasjon. Det er skoler hvor nesten alle foreldre har svart, og det er skoler hvor bare et fåtall av foreldrene har svart.

Det er frivillig om skolene vil gjennomføre undersøkelsen. For Foreldreundersøkelsen i 2021 ble det undersøkt om det var skjevheter i fordelingen av foreldrenes svar langs noen sentrale bakgrunnsvariabler mellom svarandelen i Foreldreundersøkelsen og Elevundersøkelsen (Hygen, Wendelborg og Dahl 2022). Denne sammenligningen konkluderte med at det ikke var noen signifikant forskjell mellom fordelingen i Elevundersøkelsen og fordelingen i Foreldreundersøkelsen. Det ble da konkludert med at Foreldreundersøkelsen ikke inneholder vesentlige skjevheter når det gjelder et bilde for hele landet. Det er imidlertid, som tallene ovenfor viser, store forskjeller når det gjelder i hvor stor grad foreldrene har svart på de enkelte skoler, og det er også forskjeller på hvor høy andel skoler som har svart i landets ulike kommuner. Å undersøke i hvor stor grad Foreldreundersøkelsen også er representativ på et lavere nivå enn landet som helhet, vil kreve grundigere analyser enn de vi har gjort her. Vi kan imidlertid, slik vi har gjort her, se om vi finner signifikante forskjeller på lavere nivå utfra de som faktisk har svart der.

3.1.3 Variabler og indekser

Tabell 3.5 viser alfaverdiene for indeksene i Foreldreundersøkelsen og de variabler som inngår i hver av indeksene.

Tabell 3.5: Alfaverdien for indekser, Foreldreundersøkelsen 2022

Indeks	Alfa	Variabler/utsagn ⁵
Trivsel	0,72	<ul style="list-style-type: none"> • Barnet mitt trivst på skolen. • Barnet mitt har medelevar å vere saman med i friminutta.
Motivasjon	0,81	<ul style="list-style-type: none"> • Barnet mitt er interessert i å lære på skolen. • Barnet mitt liker skolearbeidet. • Barnet mitt gleder seg til å gå på skolen.

⁵ Vi har her benyttet den nynorske versjonen av Foreldreundersøkelsen.

Indeks	Alfa	Variabler/utsagn ⁵
Hjem-skole	0,58	<ul style="list-style-type: none"> • Eg viser interesse for det barnet mitt gjer på skolen. • Barnet mitt får hjelp til leksene heime. • Eg oppmuntrar barnet mitt i skolearbeidet..
Støtte fra lærer	0,85	<ul style="list-style-type: none"> • Eg har inntrykk av at lærarane har positive forventningar til læring og utvikling for barnet mitt. • Eg har inntrykk av at lærarane behandlar barnet mitt med respekt. • Eg har inntrykk av at lærarane hjelper barnet mitt slik at han/ho forstår det som skal lærast.
Vurdering for læring	0,94	<ul style="list-style-type: none"> • Eg har inntrykk av at barnet mitt forstår kva som er måla i dei ulike faga. • Eg har inntrykk av at barnet mitt veit kva det blir lagt vekt på, når skolearbeidet hans/hennar blir vurdert. • Eg har inntrykk av at barnet mitt veit kva som blir kravd for å oppnå dei ulike karakterane ved halvårsvurdering i fag. • Eg har inntrykk av at barnet mitt får tilbakemeldingar om kva som er bra med arbeidet han/ho gjer. • Eg har inntrykk av at barnet mitt får tilbakemeldingar om kva han/ho bør gjere for å bli betre i faga. • Eg har inntrykk av at barnet mitt får vere med på å foreslå kva det skal leggjast vekt på, når skolearbeidet skal vurderast. • Eg har inntrykk av at barnet mitt får vere med på å vurdere sitt eige skolearbeid. • Eg har inntrykk av at barnet mitt får hjelp av lærarane til å tenkje gjennom korleis han/ho utviklar seg i faget.
Trygt miljø	0,81	<ul style="list-style-type: none"> • Eg har inntrykk av at dei tilsette på skolen har klare forventningar til korleis elevane skal oppføre seg mot kvarandre. • Eg har inntrykk av at dei tilsette på skolen reagerer når nokon seier eller gjer noko ubehageleg mot ein elev. • Eg har inntrykk av at barnet mitt kan gjere feil, utan å bli gjort narr av i klassen. • Eg har inntrykk av at barnet mitt har nokre vaksne på skolen å prate med dersom han/ho har behov for det.
Krenkelsar	0,86	<ul style="list-style-type: none"> • Nokon gjorde narr av eller erta han/henne, slik at han/ho vart lei seg. • Han/ho vart halden utanfor. • Nokon spreidde løgner om han/henne. • Nokon trua han/henne. • Nokon slo, dytta, sparka eller heldt han/henne fast så han/ho vart redd. • Nokon kommenterte utsjånaden hans/hennar negativt på ein måte han/ho ikkje likte.
Håndtering av mobbing		<ul style="list-style-type: none"> • Skolen handterer mobbing av elevar på ein god måte
Regning	0,85	<ul style="list-style-type: none"> • Eg har inntrykk av at barnet mitt bruker rekning i fleire fag enn i matematikk. • Eg har inntrykk av at barnet mitt bruker rekning for å undersøkje ting han/ho lurar på.

Indeks	Alfa	Variabler/utsagn ⁵
Lesing	0,89	<ul style="list-style-type: none"> • Eg har inntrykk av at barnet mitt lærer korleis han/ho kan arbeide med ein tekst for å forstå han. • Eg har inntrykk av at barnet mitt lærer korleis han/ho kan arbeide med nye ord og omgrep for å forstå dei.
Skrivning		<ul style="list-style-type: none"> • Eg har inntrykk av at lærarane viser barnet mitt korleis han/ho kan skrive gode tekstar.
Digitale ferdigheter	0,80	<ul style="list-style-type: none"> • Eg har inntrykk av at barnet mitt lærer å vere kritisk til informasjon han/ho finn på Internett. • Eg har inntrykk av at barnet mitt lærer å tenkje over korleis han/ho bruker informasjon frå Internett. • Eg har inntrykk av at barnet mitt bruker digitale verktøy for å lære (digitale verktøy er for eksempel datamaskin, nettbrett og interaktiv tavle).
Muntlig	0,85	<ul style="list-style-type: none"> • Eg har inntrykk av at barnet mitt lærer å uttrykkje seg munnleg på fleire måtar (for eksempel ved å gi tilbake-meldingar, delta i rollespel og halde presentasjonar). • Eg har inntrykk av at barnet mitt lærer å bruke argument i ein diskusjon. • Eg har inntrykk av at barnet mitt øver på å bruke fagomgrep i samtalar.
Informasjon fra skolen	0,80	<ul style="list-style-type: none"> • Eg får invitasjon til foreldremøte. • Eg er fornøgd med innhaldet på foreldremøta. • Eg er fornøgd med skolens informasjon om den faglege utviklinga til barnet mitt. • Eg er fornøgd med skolens informasjon om den sosiale utviklinga til barnet mitt.
Dialog og medvirkning	0,85	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunikasjonen mellom heim og skole er god. • Lærarane følgjer opp synspunkta mine om mitt barns læring og utvikling. • Eg blir teken imot på ein god måte når eg kontaktar skolen. • Eg kan raskt få til eit møte med kontaktlæraren dersom eg har behov for det. • Eg kan raskt få til eit møte med leiinga på skolen dersom eg har behov for det.
Kjennskap og forventninger	0,84	<ul style="list-style-type: none"> • Skolen har gjort meg kjent med mine rettar og plikter som forelder ut frå lovverket for skolen. • Skolen har gjort meg kjent med kva tilpassa opplæring vil seie for barnet mitt. • Skolen har gjort meg kjent med korleis eg kan fremje klagar, og forklart saksgangen i klagesaker. • Eg er kjend med kva for forventningar skolen har til meg når det gjeld samarbeid med skolen. • Som forelder kan eg gi tilbakemelding til lærarane og skolen utan frykt for at det skal gå ut over barnet mitt.

Indeks	Alfa	Variabler/utsagn ⁵
Utviklingssamtaler	0,80	<ul style="list-style-type: none"> • Eg er informert om kva som kan takast opp på utviklingssamtalane om barnet mitt. • Eg og barnet mitt blir einige med kontaktlæraren om korleis barnet mitt skal følgjast opp, når det gjeld læring og utvikling. • Lærarane følgjer opp avtalar og avgjerder frå utviklingssamtalane. • Eg følgjer opp avtalar og avgjerder frå utviklingssamtalane.
Fysisk miljø	0,85	<ul style="list-style-type: none"> • Barnet mitt har ein trygg skoleveg. • Skolen tilbyr ein formålstenleg skoleskyss med tanke på tryggleik og reisetid. • Skolen har gode sosiale rammer rundt matpausane. • Skolen har gode fysiske og hygieniske rammer rundt matpausane. • Standarden på skolebygningen er god. • Standarden på skolens uteareal er god. • Eg er tilfreds med tilgangen på lærebøker og utstyr som barnet mitt har på skolen. • Eg er tilfreds med kvaliteten på lærebøker og utstyr som barnet mitt har på skolen. • Eg er tilfreds med tilgangen på digitale verktøy som barnet mitt har på skolen. • Eg er tilfreds med kvaliteten på digitale verktøy som barnet mitt har på skolen.
Læring og utvikling	0,84	<ul style="list-style-type: none"> • Barnet mitt får opplæring i tråd med egne evner og føresetnader i alle fag. • Barnet mitt viser ei positiv fagleg utvikling på skolen. • Dersom skolen oppdagar at barnet mitt har svak fagleg utvikling, får barnet mitt raskt ekstra støtte for å komme vidare.
Læringsforhold	0,81	<ul style="list-style-type: none"> • Eg har inntrykk av at skolen alltid set inn vikar, dersom læraren i klassen er borte. • Eg har inntrykk av at lærarane som underviser i klassen, har tilstrekkeleg kompetanse til å gi god opplæring. • Eg har inntrykk av at lærarane stimulerer læringslysta og nysgjerrigheita til barnet mitt. • Eg har inntrykk av at lærarane stimulerer evne til kritisk tenking hos barnet mitt.
SFO, trivsel	0,86	<ul style="list-style-type: none"> • Barnet mitt trivst på SFO. • Eg opplever at personalet på SFO medverkar til eit godt sosialt miljø for barna. • Eg opplever at personalet på SFO medverkar til eit fysisk trygt miljø for barna.
SFO, aktiviteter	0,78	<ul style="list-style-type: none"> • Det samla aktivitetstilbodet på SFO er godt tilpassa. • Aktivitetane i skoleferiane er gode.

Indeks	Alfa	Variabler/utsagn ⁵
SFO, samarbeid og informasjon	0,68	<ul style="list-style-type: none"> • Eg har eit godt samarbeid med personalet på SFO. • Eg opplever at beskjedane eg gir til personalet på SFO, blir følgde opp. • Eg opplever at eg får tilstrekkeleg informasjon om SFO-tilbodet. • Det er nyttig for vår familie at informasjonen om SFO og deira aktivitetstilbod og matplanar er tilgjengelege på Internett.

Tabell 3.5 viser at alfaverdien er høy for alle indeksene i undersøkelsen. Kun indeksen som gir et mål graden av samarbeid og informasjon når det gjelder SFO har en verdi under 0,7. Den er imidlertid like under med 0,68. Vi kan dermed betrakte alle indeksene som reliable mål for de utsagn og spørsmål de bygger på.

3.2 Resultater

3.2.1 Resultater, Foreldreundersøkelsen 2022

Tabell 3.6 på neste side viser skår på de ulike indeksene i Foreldreundersøkelsen for 2022

Tabell 3.6 viser at foreldre i det store er svært godt fornøyd med elevenes læringsmiljø. Høyest skår får indeksen om samarbeidet mellom hjem og skole (4,77). Her er også standardavviket lavt (0,39), noe som viser at foreldrene er veldig samstemte i sin vurdering. Dette samsvarer med at foreldrene også skårer høyt på indeksen om dialog og medvirkning (4,47). Her er det imidlertid noe høyere standardavvik (0,71); her er foreldrene mer delt i sin oppfatning.

Tabell 3.6: Skår, indekser, Foreldreundersøkelsen 2022

Indeks	Antall	Gjennomsnitt	Standardavvik
Trivsel	80.764	4,60	0,71
Motivasjon	70.439	4,20	0,84
Hjem-skole	59.657	4,77	0,39
Støtte fra lærer	69.052	4,55	0,72
Vurdering for læring	25.910	3,95	0,88
Trygt miljø	79.678	4,33	0,77
Krenkelser	19.943	4,44	0,66
Håndtering av mobbing	43.051	3,89	1,15

Regning	2.770	3,39	0,89
Lesing	9.168	3,85	0,84
Skrijving	7.958	3,78	0,95
Digitale ferdigheter	8.853	3,81	0,79
Muntlig	1.735	3,61	0,86
Informasjon	40.465	4,11	0,84
Dialog og medvirkning	57.012	4,47	0,71
Kjennskap og forventninger	6.162	3,97	0,91
Utviklingssamtaler	27.665	4,43	0,72
Fysisk miljø	6.168	3,84	0,85
Læring og utvikling	21.054	4,15	0,92
Læringsforhold	9.578	4,25	0,82
SFO, trivsel	15.083	4,40	0,83
SFO, aktiviteter	14.820	4,07	1,06
SFO, samarbeid og informasjon	2.364	4,37	0,71

Også skårene på indeksene om trivsel og støtte fra lærer er høye. Foreldrene mener også at krenkelser ikke er spesielt utbredt.

Derimot er alle indeksene som går på hvordan skolen jobber lavere. Det gjelder spesielt spørsmål om hvordan foreldrene oppfatter at skolen jobber med de grunnleggende ferdigheter, vurdering for læring men også håndtering av mobbing. Av alle indeksene er det indeksen om hvordan skolen jobber med regning som grunnleggende ferdigheter lavest. Her skårer hele halvparten av foreldrene 3 eller lavere på indeksen. For spørsmålet om håndtering av mobbing er det 32 prosent som svarer 3 eller dårligere på indeksen. Her er standardavviket høyest av alle indeksene. Foreldrene er altså svært delte i oppfatning om skolens evne til å håndtere mobbing blant elevene. Denne oppfatningen er i stor grad å finne mellom foreldre på samme skole. Forskjellen mellom skolene er signifikant, men ikke spesielt stor. En ANOVA-analyse viser at bare 8 prosent av variansen i svarene omkring mobbing ligger på skolenivå.

Spørsmålet om det fysiske læringsmiljøet er også en indeks med lav skår, med en relativt høy varians. Her ligger imidlertid en stor del av variansen på skolenivå: Hele 17 prosent av variansen er å finne på skolenivå.

Det er verd å merke seg at antallet svar på indeksene som går på hvordan skolen og lærerne arbeider, er lavt. Dette skyldes dels at dette er spørsmål som mange skoler ikke har tatt med i undersøkelsen, men også at det er en høy andel av vet-ikke-svar fra foreldrene. Mange foreldre føler antakelig at de ikke har godt nok grunnlag for å uttale seg om disse forholdene. De kan uttale seg om eleven, men i mindre grad om skolens indre liv. Selv om indeksene her må regnes som reliable, er det ikke grunn til å ikke ta resultatene fra undersøkelsen som valide her. Det er rett og slett for få som har svart.

Forskjeller mellom skoleslagene

Tabell 3.7 viser hvor stor andel av variansen i foreldrenes svar som ligger på hvilket skoleslag barnet går på (småskole, mellomtrinn eller ungdomstrinn).

Tabell 3.7 Andel av varians på skolenivå (småskolen, mellomtrinn og ungdomstrinn)

Indeks	Variasjon på skolenivå	Fishers F
Trivsel	3,0	2,95
Motivasjon	4,8	4,62
Hjem-skole	5,7	5,57
Støtte fra lærer	6,7	6,77
Vurdering for læring	5,5	5,27
Trygt miljø	5,7	5,63
Krenkelser	5,0	4,55
Håndtering av mobbing	8,7	6,56
Regning	4,2	2,42
Lesing	6,3	4,71
Skriving	5,9	3,81
Digitale ferdigheter	5,2	5,15
Muntlig	4,4	3,13
Informasjon	8,0	7,81
Dialog og medvirkning	6,2	6,22
Kjennskap og forventninger	5,7	5,80
Utviklingssamtaler	5,6	5,38
Fysisk miljø	16,5	19,14
Læring og utvikling	7,3	7,65
Læringsforhold	9,8	8,57

Tabell 3.7 viser at variansen i foreldrenes svar i all hovedsak ligger på individnivå. Forskjellen i foreldrenes svar er i hovedsak å finne innad skoleslagene, og ikke mellom. Kun indeksen som måler det fysiske læringsmiljøet, ligger andelen variasjonen på skoleslag på over 10 prosent. Her er det foreldre med barn på ungdomsskoletrinn som rapporterer om et dårlig fysisk læringsmiljø enn på de øvrige skoleslagene. Forskjellen er rapporteringen er imidlertid ikke stor. Målt med Cohens d , er det på 0,22, altså liten.

Forskjeller mellom skolene

Tabell 3.8 viser hvor stor andel av variansen i foreldrenes svar som ligger på skolenivå.

Tabell 3.8: Andel av variansen fra foreldrenes svar som ligger på skolenivå

Indeks	Andel varians på skolenivå	Fishers F
Trivsel	3,0	2,95
Motivasjon	4,8	4,62
Hjem-skole	5,7	5,57
Støtte fra lærer	6,7	6,77
Vurdering for læring	5,5	5,27
Trygt miljø	5,7	5,63
Krenkelser	5,0	4,55
Håndtering av mobbing	8,7	6,56
Regning	4,1	2,42
Lesing	6,3	4,71
Skriving	5,9	3,81
Digitale ferdigheter	5,1	5,15
Muntlig	4,3	3,13
Informasjon	8,0	7,81
Dialog og medvirkning	6,2	6,22
Kjennskap og forventninger	5,7	5,80
Utviklingssamtaler	5,6	5,38
Fysisk miljø	16,5	19,14
Læring og utvikling	7,3	7,65
Læringsforhold	9,8	8,57
SFO, trivsel	11,2	4,85
SFO, aktiviteter	13,2	5,71
SFO, samarbeid og informasjon	11,2	4,86

Tabell 3.8 viser at det liten forskjell i hva foreldrene svarer mellom skolene. Unntaket er spørsmålene knyttet til SFO. Der utgjør forskjellen mellom skolene over 10 prosent av variansen i foreldrenes svar. Aller størst forskjell er det mellom skolene når det gjelder det fysiske miljøet, hvor variansen på skolenivå er på hele 16,5 prosent.

Bakgrunnsvariabler

Vi har gjennomført en lineær regresjonsanalyse for samtlige indeksene i foreldreundersøkelsen for 2022. Analysen er gjennomført med en modell med de ulike indeksene som avhengig variabel og med følgende variabler som uavhengige variabler:

- Andel minoritetsspråklige elever ved skolen (elever som får undervisning etter opplæringsloven § 2-8 og friskoleloven § 3-5)
- Skolestørrelse
- Kommunestørrelse (innbyggertall) og utdanningsnivået i kommunen

For alle regresjonsanalysene har de uavhengige variablene svært liten eller ingen forklaringskraft. R-kvadrat, som er et mål på hvor mye av variansen i indeksen de uavhengige variablene kan forklare, er for alle indeksene under 1 prosent. Med andre ord: disse bakgrunnsvariablene har ingen betydning for hva foreldrene svarer på foreldreundersøkelsen. Det er andre forhold som undersøkelsen ikke måler som virker inn. Vi presenterer nedenfor likevel resultatene fra tre av regresjonsanalysene. Leseren bør ha i mente og merke seg den lave verdien for R-kvadrat for alle analysene.

Tabell 3.9: Regresjonsanalyse av «Motivasjon» som avhengig variabel (R-kvadrat = 0,0002)

Uavhengig variabel	Koeffisient	Standardisert koeffisient	Signifikansnivå
Skolestørrelse	0,002	0,003	0,538
Kommunestørrelse	0,007	0,012	0,007
Utdanningsnivå	0,000	0,000	0,855
Andel minoritetsspråklige	0,001	-0,001	0,800

Tabell 3.9 viser at det bare er kommunestørrelse av de uavhengige variablene som har statistisk signifikans i modellen. Betydningen av den er imidlertid svært liten, med en standardisert beta-verdi på 0,01.

Tabell 3.10: Håndtering av mobbing (R-kvadrat = 0,002)

Uavhengig variabel	Koeffisient	Standardisert koeffisient	Signifikansnivå
Skolestørrelse	-0,063	-0,048	0,000
Kommunestørrelse	0,033	0,039	0,000
Utdanningsnivå	0,002	0,002	0,679
Andel minoritetsspråklige	0,022	0,020	0,000

Tabell 3.10 viser at alle de uavhengige variablene med unntak av utdanningsnivå er statistisk signifikante i modellen. Men i tillegg til at modellen i selv forklarer veldig lite av variansen til indeksen om skolens håndtering av mobbing, er koeffisientverdiene for de uavhengige variablene svært lave. Tross statistisk signifikans kan de ikke tilskrives noen betydning.

Tabell 3.11: Vurdering av det fysiske læringsmiljøet (R-kvadrat 0,01)

Uavhengig variabel	Koeffisient	Standardisert koeffisient	Signifikansnivå
Skolestørrelse	0,036	0,039	0,012
Kommunestørrelse	-0,036	0,061	0,000
Utdanningsnivå	-0,017	0,020	0,157
Andel minoritetsspråklige	-0,069	0,094	0,000

Tabell 3.11 viser at både andel minoritetsspråklig ved skolen, kommunestørrelse og skolestørrelse har signifikant betydning for vurderingen av det fysiske læringsmiljøet. Betydningen er imidlertid liten, og også her er R-kvadrat svært lav. Modellen gir dermed ingen forklaringer på hva som påvirker foreldrenes vurdering av det fysiske læringsmiljøet.

3.2.2 Utvikling over tid

Tabell 3.12: Cohens d for forskjellen på skår på indeks i 2017 og 2022

Indeks	Cohens d
Trivsel	-0,11
Motivasjon	-0,19
Hjem-skole	-0,15
Støtte fra lærer	-0,04
Vurdering for læring	-0,06
Trygt miljø	-0,09
Krenkelser	-0,09
Håndtering av mobbing	-0,09
Regning	-0,02
Lesing	0,05
Skriving	-0,03
Digitale ferdigheter	-0,02
Muntlig	-0,09
Informasjon	-0,03
Dialog og medvirkning	-0,02
Kjennskap og forventninger	-0,03
Utviklingssamtaler	-0,03
Fysisk miljø	-0,11
Læring og utvikling	-0,06
Læringsforhold	0,06
SFO, trivsel	0,24
SFO, aktiviteter	0,21
SFO, samarbeid og informasjon	0,21

Vi ser ved hjelp av tabell 3.12 at på alle områder er det en negativ utvikling, med unntak av indeksen for hvordan skole jobber med lesing. Endringen fra 2017 er imidlertid ikke stor. For nesten alle indeksene er forskjellen mellom 2017 og 2022, målt med Cohens d, mindre eller lik 0,15, altså ingen forskjell. Eneste unntaket er indeksen motivasjon, som har en forskjell mellom 2017 og 2022, målt med Cohens d,

på 0,19, som innebærer en liten forskjell. Alle indeksene for SFO derimot, har forskjell målt med Cohens d på over 0,2, men ikke mer enn 0,24. Det er en liten forskjell, men den er, til forskjell fra de andre indeksene, positiv.

3.3 Oppsummering

Foreldrene gir i gjennomsnitt høy skår på alle indeksene som omhandler elevenes læringsmiljø. Indeksene som måler foreldrenes oppfatning av hvordan skolen jobber med grunnleggende ferdigheter, vurdering for læring og mobbing, får ikke like høy skår, men her det mange foreldre som svarer «vet ikke» og dermed ikke har kunnskap til å gi sin vurdering.

Resultatene har vært tilnærmet stabile fra og med 2017. Det er imidlertid en tendens til en negativ utvikling ved at nesten alle indeksene har lavere skår i 2022 enn i 2017, men forskjellen mellom 2017 og 2022 er liten eller ubetydelig. Eneste indeksen hvor man kan snakke om en endring, er spørsmålet om motivasjon, hvor gjennomsnittsskåren har beveget seg fra 4,36 i 2017 til 4,21 i 2022. En slik negativ utvikling, særlig for motivasjon, finner vi både i Lærerundersøkelsen og Elevundersøkelsen (Wendelborg og Hygen 2023).

Vurderingen av SFO har derimot endret seg i positiv retning, men heller ikke her med noen stor endring fra 2017.

Det er ikke store forskjeller i foreldrenes svar ut fra hvilket trinn barnet går på. Det er heller ikke store forskjeller i foreldrenes svar ut fra hvilken skole barnet går på. Bakgrunnsvariabler som skolestørrelse, kommunestørrelse, utdanningsnivå og andel minoritetsspråklige har ingen betydning for foreldrenes vurdering av læringsmiljøet til elevene. Det eneste området hvor det er en tydelig forskjell mellom skoleslagene og skolene er spørsmålet om det fysiske læringsmiljøet. Her er det en betydelig forskjell i foreldrenes svar mellom skolene. Vurderingen er også lavere på ungdomstrinnene enn på de øvrige trinnene.

Det er også en forskjell i vurderingen av SFO mellom skolene. Den største forskjellen i vurderingen er imidlertid å finne innad skolene, og ikke mellom.

LITTERATUR

- Cronbach, Lee J. 1951. "Coefficient alpha and the internal structure of tests." *Psychometrika* 16 (3): 297-334.
- Fisher, Ronald.A. 1934. *Statistical Methods for Research Workers*. Fifth utg. Edinburgh: Oliver and Boyd. 1925.
- Hygen, Beate, Christian Wendelborg, og Thomas Dahl. 2022. *Lærerundersøkelsen. Analyse av Lærerundersøkelsen i skolen høst 21 og vår 22*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.
- Krishnaiah, Paruchuri R. 1980. *Analysis of variance. Handbook of statistics*. Amsterdam: North-Holland.
- Lovakov, Andrey, og Elena R. Agadullina. 2021. "Empirically derived guidelines for effect size interpretation in social psychology." *European Journal of Social Psychology* 51 (3): 485-504. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2752>.
- OECD. 2016. *PISA 2015 Results (Volume I): Excellence and Equity in Education*. Paris: OECD Publishing.
- Pallant, Julie. 2020. *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using IBM SPSS*. Routledge.
- StataCorp. 2023. *Stata Statistical Software: Release 18*. College Station, TX: StataCorp LLC.
- Tabachnick, Barbara G, Linda S Fidell, og Jodie B Ullman. 2007. *Using multivariate statistics*. Boston, MA: Pearson.
- Wendelborg, Christian, Thomas Dahl, Melina Røe og Trond Buland. 2020. *Elevundersøkelsen 2019. Analyse av Utdanningsdirektoratets brukerundersøkelser*. NTNU Samfunnsforskning (Trondheim).
- Wendelborg, Christian og Beate Hygen. 2023. *Elevundersøkelsen 2022. Analyse av Elevundersøkelsen skoleåret 2022/23*. NTNU Samfunnsforskning (Trondheim).

NTNU Samfunnsforskning AS

NTNU Samfunnsforskning AS er et uavhengig forskningsinstitutt med tilhørende nasjonalt kompetansesenter. Vi utvikler og formidler kunnskap innenfor et bredt spekter av samfunnsfaglige og samfunnsrelaterte problemstillinger.

NTNU Samfunnsforskning AS eies i sin helhet av NTNU, og har et nært faglig samarbeid med flere miljøer ved universitetet. Gjennom faglig samarbeid søker vi berikelse både for NTNU og NTNU Samfunnsforskning AS.

Instituttet er godkjent forskningsorganisasjon og mottar årlig grunnbevilgning fra Norges forskningsråd. Denne benyttes til strategisk utvikling av forskningsaktivitet og kompetansebygging.

Instituttet tilbyr beslutningsorientert og anvendt forskning og kunnskap til oppdragsgivere i offentlig og privat sektor, nasjonalt og internasjonalt.